

๑. ความเป็นมาของปัญหา

เหตุที่ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ เนื่องจากว่าตั้งแต่ครั้งเปลี่ยนแปลงศูนย์อำนาจทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จากพระมหากษัตริย์มาอยู่ที่กลุ่มข้าราชการนั้น กลุ่มทหารเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริง และเป็นฝ่ายกุมอำนาจเหนือฝ่ายพลเรือนตลอดมา จึงจะเห็นได้จากเหตุการณ์ตั้งแต่เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จนถึงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นอกจากนี้จากประวัติศาสตร์การเมืองไทยนั้น ปรากฏว่ามีรัฐบาลทหารอยู่ในอำนาจถึง ๓๖ ปี ขณะที่รัฐบาลพลเรือนอยู่ในอำนาจเพียง ๔ ปีเท่านั้น ดังนั้น การเมืองไทยจึงถูกครอบงำโดยทหารซึ่งเป็นองค์การที่เข้มแข็งที่สุด ทำให้ความรู้สึกและความเคียดชังต่อการมีทหารปกครองเกิดขึ้น นอกจากนั้นในบรรดานายทหารซึ่งยึดอำนาจทางการเมืองด้วยการปฏิวัติ รัฐประหาร ส่วนใหญ่ก็จะได้นำทหารซึ่งสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแทบทั้งสิ้น ทำให้กลุ่มทหารบกได้เปรียบในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองตลอดมา ดังนั้นจึงทำให้ผู้เขียน

จากประวัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่านับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ ประเทศไทยมีคณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการของประเทศทั้งสิ้น ๓๓ ชุด มีรัฐมนตรีรวมทั้งสิ้นถึง ๓๐๐ ท่าน ในจำนวนนี้พบว่าข้าราชการทหารเป็นรัฐมนตรีมากกว่าพลเรือนเป็นจำนวนมาก และถ้าจะนับระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่งแล้ว ทหารจะดำรงตำแหน่งนานกว่าพลเรือนมาก จึงจะเห็นได้ว่าในคณะรัฐมนตรีดังกล่าว มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีถึง ๑๑ ท่าน ในจำนวนนี้แม้จะเป็นพลเรือนถึง ๖ ท่านก็ตาม แต่เขาดำรงตำแหน่งรวมกันเพียง ๔ ปี ส่วนอีก ๕ ท่านเป็นข้าราชการทหารชั้นผู้ใหญ่อยู่ในตำแหน่งรวมกันถึง ๓๖ ปี หรือถ้าคิดเป็นอัตราส่วนก็จะได้ ๑ ต่อ ๘ โดยประมาณ จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยภายหลังการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๕๔ ปีนี้ เรามีนายกรัฐมนตรีที่เป็นทหารเป็นเวลายาวนานมาก

สนใจที่จะศึกษาถึงนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งถือเป็นกลุ่มเบื้องต้นของทหารบก
 ไทยว่า จะมีทัศนคติทางการเมืองเป็นอย่างไร เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ และมีวัฒนธรรม
 ทางการเมืองหรือมีความสำนึกทางการเมืองเป็นอย่างไรแน และมีส่วนช่วยพัฒนาการเมือง
 หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งประเทศไทยกำลังอยู่ในการปกครองระบอบประชา
 ธิปไตยและเป็นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ดังนั้น จึงอยาก
 ที่จะทราบทัศนคติของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเหล่านั้นว่าจะเป็นฝ่ายสนับสนุนหรือ
 เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะถ้านักเรียนนายร้อยเหล่านั้นมี
 ทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยก็มีทางประสบ
 ผลสำเร็จได้มากขึ้น

ปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษาเรื่องนี้คือ เหตุที่ระบบการเมืองของประเทศไทย
 ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วได้ตกอยู่ในสถานการณ์นำของทหาร จึงทำให้ทหารไทย
 เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นเวลานานหลายยุคหลายสมัย ทำให้ไม่สามารถแยกทหารออก
 จากการเมืองไทยได้และเท่าที่สังเกตเห็นจะเห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่อำนาจทางการเมืองและการทหารไทย
 มักจะได้แก่นายทหารในกองทัพมากกว่านายทหารจากเหล่าที่อื่น และมักจะเป็นผู้ที่สำเร็จ
 การศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เมื่อนายทหารบกเหล่านี้
 กลายเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองต่อไปก็จะเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดอนาคตทางการเมือง
 เมืองไทยได้ ผู้เขียนจึงใคร่จะศึกษาต่อไปถึงปัญหาที่ทำให้ทหารซึ่งเข้ามามีอำนาจในระบบ
 การเมืองไทยทั้ง ๆ ที่หน้าที่ของทหารควรมีแต่เพียงทำการป้องกันประเทศ (Defence
 Function) อย่างเดียวเท่านั้น มีอิทธิพลอะไรที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมในการเรียนรูของ
 ทหารซึ่งทำให้ทหารเกิดมีความรู้สึกสำนึกทางการเมืองและต้องการอยากมีส่วนร่วมทางการเมือง
 และการศึกษาในเรื่องนี้ยังช่วยให้เห็นถึงปัญหาของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่มีอิทธิพลต่อ
 การเรียนรูทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าซึ่งจะเป็นนายทหารหลัก
 (Key officers) หรือนำทางการเมืองของไทยต่อไปในอนาคต

๒. ความสำคัญและวัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้มุ่งหมายสำคัญที่จะชี้ให้เห็นแนชควา ทศนคติและวัฒนธรรมทาง การเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ายังเป็นแบบเผด็จการอยู่ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้เขียนจึงต้องการที่จะศึกษาต่อไปว่า นักเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้าผู้ซึ่งต่อไปจะเป็นนายทหารชั้นผู้นำและเป็นนายทหารหลัก (Key Officers) ของกองทัพไทยนั้น ได้รับการเรียนรู้ทางการเมืองมาอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้ เป็นหนทางแก้ไขให้วัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นเผด็จการ น้อยลง และเป็นไปในทางสอดคล้องและสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ต่อไป นอกจากนี้การศึกษาเรื่องนี้ยังเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงระบบการเมืองของ ประเทศนอกเหนือไปจากการศึกษาทางคานคัมทกกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพราะว่าการ ที่จะศึกษาแต่เพียงกฎหมายอย่างเดียวอาจไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองได้ อย่างถูกต้อง การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการเมืองจะเป็นเครื่องช่วยได้ มากกว่า โดยเฉพาะทัศนคติและความสนใจทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผู้ซึ่งใคร่จะมีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอย่างมาก ในฐานะที่จะเป็น ชนชั้นผู้นำทางการเมืองทหารต่อไปในอนาคต ดังนั้น การศึกษาทัศนคติทางการเมืองนั้นจะทำให้ ทราบถึงความสนใจทางการเมืองหรือความสำนึกทางการเมือง (Conscious) ความรู้สึก ผูกพัน (Affective) และพฤติกรรม (Behavioral) ของนักเรียนนายร้อยพระจุล จอมเกล้าได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการวิจัยโดยอาศัยแนวทางของการศึกษาในเชิงวัฒนธรรมทาง การเมือง โดยศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางการเมืองต่าง ๆ เป็นต้นว่า ศึกษาขั้นตอนของการ เรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ขบวนการเรียนรู้ทางการเมือง และสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของทหารไทย สาเหตุที่ทหารเข้าสู่การเมือง ไทยและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย ซึ่งจะกล่าวละเอียดต่อไปนั้น จำทำให้วิเคราะห์

ไ้ความชวบนการเรียนรู้ทางการเมืองของทหารไทยนั้นมีมาอย่างไร สถาบันใดที่มีอิทธิพลต่อ การเรียนรู้ทางการเมืองของทหารไทยมากที่สุด นอกจากนั้นยังเป็นผลทำให้เกิดความตองการ ที่จะสำรวจทัศนคติทางการเมืองและความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าว่า มีความรู้ ความเข้าใจ (Conscious) ในเรื่องการเมืองมากน้อยแค่ไหน มีความรู้สึกผูกพัน (Affective) ต่อการเมืองเช่นไร โดยการให้นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตอบ ความรู้สึกและความคิดเห็นทางแบบสอบถาม (Questionnaire) ส่วนทางพฤติกรรม (Behavioral) นั้นจะศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ของห้องสมุดซึ่งเป็นพฤติกรรมทางการเมือง ที่ปรากฏออกมาให้เห็นแล้วในอดีตและปัจจุบัน

นอกจากนั้น ยังจะพิจารณาดังภูมิหลังต่าง ๆ ของนักเรียนนายร้อย เป็นตัว ้ชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและอาชีพของบิดา ประกอบเข้าไปด้วย เพื่อจะแสดงในรายละเอียดของการตัดสินใจให้เด่นชัดขึ้น ซึ่งบางที่แบบอย่างวัฒนธรรมทาง การเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านี้ อาจจะเป็นประโยชน์สำหรับการคาดคะเน แนวโน้มของการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทยในอนาคตได้

๓. ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากความมุ่งหมายของเรื่องนี้ต้องการจะศึกษา คนคว่า และวิเคราะห์ถึง ความจำเป็นของการเรียนรู้ทางการเมือง และกระบวนการในการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization Process) รวมทั้งศึกษาถึงทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรม ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองว่า จะเป็นไปในทางที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ จึงจะศึกษาถึง ขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุล จอมเกล้าว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร เป็นไปในทางใด ตลอดจนศึกษาถึงอิทธิพลของตัวกำหนด การเรียนรู้ (Socializing Agents) ที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมืองและ จะเนนถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากทัศนคติและการเรียนรู้ของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่อาจเกิดขึ้นกับกระบวนการเมืองของประเทศไทย

ข้อจำกัดของการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้แก่การมีเวลาจำกัดไมอาจค้นคว้าหาหลักฐานตลอดจนเอกสารที่จะมาอ้างอิงให้ครบถ้วนตามที่ใดตั้งใจไว้ ดังนั้น การรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงตลอดจนขอเสนอแนะอาจไม่มีรายละเอียดมากเท่าที่ควร ความบกพร่องและความไม่สมบูรณ์ย่อมจะต้องมีอยู่อย่างไมอาจหลีกเลี่ยงได้ การที่มีเวลาจำกัดทำให้ผู้เขียนไม่สามารถศึกษานักเรียนทั้ง ๓ เหล่าทัพ คือ นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า นักเรียนนายเรือ และนักเรียนนายเรืออากาศได้ทั้งหมด ประกอบกับผู้เขียนต้องการจะศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองของนายทหารบก จึงมุ่งศึกษาเฉพาะนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งถือเป็นนายทหารหลักของกองทัพบกออกไปแต่เพียงประการเดียว และจะศึกษาในแง่ของทัศนคติของนักเรียนนายร้อยทหารบกซึ่งจะมีผลต่อการเมืองไทยอย่างไรบ้างเท่านั้น

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาเฉพาะทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกเท่านั้น ควบแบบสอบถามที่ผู้เขียนสร้างขึ้นเอง โดยสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน ๑,๓๒๓ คนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รวม ๕ ชั้น ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๓๘๔ คน, ชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๒๖๖ คน, ชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๒๔๐ คน, ชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๒๔๒ คนและชั้นปีที่ ๕ จำนวน ๑๘๕ คน โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนนายร้อยเพียง ๔๐๐ คน (๓๐.๑๘ % ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด) ซึ่งผู้เขียนคิดว่าประชากรทั้ง ๔๐๐ คน อันได้แก่นักเรียนนายร้อยทั้ง ๕ ชั้นนั้น น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ข้อมูลถูกต้องใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง

เท่าที่ผู้เขียนเลือกนักเรียนนายร้อยทั้ง ๕ ปีเป็นตัวอย่างในการสำรวจความคิดเห็นก็เพราะว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นสถาบันหลักที่ผลิตนายทหารชั้นผู้นำของกองทัพไทยมาเป็นเวลาช้านานและนายทหารเหล่านี้ก็มาจกพื้นฐานที่แตกต่างกันไมว่าจะเป็นที่อาชีพรองบิคา ภูมิดำเนาหรือฐานะของครอบครัวก็ตาม สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการมองปัญหาเรื่องเดียวกัน ประกอบกับนักเรียนนายร้อย จปร. เหล่านี้เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ภาพพอสมควรและอยู่ในฐานะที่จะเป็นชนชั้นนำของประเทศต่อไปในอนาคตเมื่อเขาสำเร็จการศึกษาและออกไปรับราชการเป็นนายทหารต่อไป ดังนั้นถ้าหาก

เราทราบความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าว่ามีอยู่อย่างไรแล้ว จะช่วยให้เราพอจะคาดคะเนแนวโน้มทางการเมืองในอนาคตของประเทศไทยได้ นอกจากนั้นยังทำให้เราสามารถแก้ไขวิธีการอบรมเรียนรูทางสังคมและการเมืองภายในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเสียใหม่ เพื่อให้การพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ต่อไป

อนึ่ง วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิจัยเสร็จก่อนวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังนั้น ผู้เขียนจึงไม่ขอกล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วยภายหลังระยะเวลาดังกล่าว

๘. สมมุติฐาน

ในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงขอตั้งสมมุติฐานในการศึกษาวิจัยไว้ ๓ ประการด้วยกัน คือ -

๑. การเรียนรูทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่เป็นอยู่จะก่อให้เกิดทัศนคติที่เป็นเผด็จการ
๒. นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่เรียนอยู่ชั้นสูงจะเป็นเผด็จการมากกว่าผู้ที่เรียนอยู่ชั้นต่ำกว่า
๓. นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่บิดามีอาชีพรับราชการทหารส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่เป็นเผด็จการมากกว่านักเรียนนายร้อยที่บิดาไม่มีอาชีพเป็นทหาร

วิธีพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว ผู้เขียนใช้วิธีวิเคราะห์จากหลักฐานทางเอกสารในแนวพฤติกรรมทางการเมือง และข้อมูลที่รวบรวมจากระเบียบต่าง ๆ ของกองทัพบกประกอบรวมทั้งการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยในสนามด้วยการถอดแบบสอบถาม

๕. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการและเพิ่มพูนความรู้ที่นาสนใจและสำคัญต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยให้เห็นถึงปัญหาของการเรียนรูทางการเมืองของ

นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าและวัฒนธรรมทางการเมืองไทยซึ่งไม่เป็นไปในทางสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาในเรื่องนี้จะทำให้เราทราบแนว นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นเผด็จการจริงหรือไม่ ซึ่งถ้าหากเป็นจริงดังกล่าวดังนั้นก็จะเป็นแนวทางที่จะค้นหาทางวิชาการว่าอะไรเป็นปัจจัย และมีทางใดที่จะช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้วัฒนธรรมทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นเผด็จการน้อยลง เพื่อที่จะให้เป็นส่วนหนึ่งที่จะสนับสนุนการพัฒนาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้สำเร็จ อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติด้วย โดยใช้องค์ความรู้ที่ศึกษานี้เป็นความรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน และการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่โรงเรียนทหารว่า ควรจะมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นไปในแนวใดบ้าง เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามวิถีทางของประชาธิปไตยต่อไป ทั้งนี้เพราะว่าอิทธิพลของการเรียนรู้จะถ่ายทอดความคิดและบุคลิกภาพของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าซึ่งจะกลายเป็นนายทหารชั้นนำ (Elite) ซึ่งเป็นส่วนกำลังสำคัญของทหาร ทำให้เกิดการพัฒนาทัศนคติของทหารให้มีจิตใจและทัศนคติเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

๖. การเสนอเรื่อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านี้ ผู้เขียนขอแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๔ บท ดังนี้ :-

บทที่ ๑ ว่าด้วยระเบียบวิธีการวิจัยโดยทั่วไป

บทที่ ๒ ว่าด้วยทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเรียนรู้ทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของทหารไทย บทบาทของทหารในทางการเมือง และประวัติความเป็นมาของระบบการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

บทที่ ๓ วาดยการวิเคราะห์ทัศนคติของการเรียนรูทางารเมืองของนักเรียน
นายรอยพระจุลจอมเกล้า

บทที่ ๔ เป็นการสรุปและให้ขอเสนอแนะ

๓. วิธีที่จะดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะทำการศึกษาในรูปการพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Study) โดยจะทำการวิจัยคนคว่าจากเอกสารซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และการศึกษาในเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) สำหรับเอกสารอันเป็นข้อมูลและตัวเลขที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาและอ้างอิง ส่วนมากได้มาจากเอกสารทั้งที่เป็นเอกสารของทางราชการและเอกสารทั่วไปจากห้องสมุดต่าง ๆ

นอกจากนี้ เพื่อจะให้ข้อมูลสมบูรณ์และถูกต้องอันจะเป็นส่วนช่วยให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีคามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการรวบรวมข้อมูล (Method of Data Collection) ผู้เขียนจึงใช้วิธีออกแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อที่จะศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยส่งแบบสอบถามให้นักเรียนนายรอยพระจุลจอมเกล้าเพียงบางส่วนได้ตอบคำถาม และผู้เขียนได้เก็บคำตอบมาเองรวมทั้งใช้วิธีสัมภาษณ์ (Face to Face Interview) นายทหารในกองทัพบกบางท่านที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายรอยพระจุลจอมเกล้ามาประกอบด้วย และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อเสนอผลการวิจัยต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

ก. ตัวอย่างประชากรและการคัดเลือกสุ่มตัวอย่าง

ได้แก่นักเรียนนายร้อยทหารบกปีการศึกษา ๒๕๑๘ ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รวม ๕ ชั้น จำนวน ๑,๓๒๗ คน^๒ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้จะใช้ตัวอย่าง

^๒ ข้อมูลจากกรมกำลังพลทหารบก

เพียง ๔๐๐ คน หรือ ๓๐ % ของจำนวนทั้งหมดเท่านั้น และควยเหตุที่มีความประสงค์จะทราบ
 วาภูมิหลังของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เช่น อาชีพของบิดา ชั้นการศึกษาของนักเรียน
 ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองอย่างไร ผู้เขียนจึงได้แยกภูมิหลังออกเป็นลักษณะ
 ๕ อย่าง ๆ ตามข้อมูลที่ได้มาดังนี้^๓.-

นักเรียนนายร้อยปี ๑	จำนวน	๑๒๐	คน
นักเรียนนายร้อยปี ๒	จำนวน	๘๐	คน
นักเรียนนายร้อยปี ๓	จำนวน	๗๐	คน
นักเรียนนายร้อยปี ๔	จำนวน	๗๐	คน
นักเรียนนายร้อยปี ๕	จำนวน	๖๐	คน

จำนวนนักเรียนทั้งหมดมี ๑,๓๒๗ คน แต่ต้องการตัวอย่างเพียง ๔๐๐ คน (๓๐ %) จึงต้องเลือกตัวอย่างออกมาจากแต่ละชั้นโดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดย
 ครั้งแรกจะใช้วิธีแบ่งเป็นชั้น ๆ (Stratified Random Sampling) เสียก่อน โดย
 แบ่งประชากรทั้งหมด (Universe or Population) ออกเป็นกลุ่ม ๆ ในวิทยานิพนธ์นี้
 แต่ละชั้นภูมิ (กลุ่ม) (Sub-Universe or Stratum) ได้แก่ นักเรียนชั้นปีที่ ๑ จำนวน
 ๓๘๔ คน ชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๒๖๖ คน ชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๒๕๐ คน ชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๒๕๒ คน
 และชั้นปีที่ ๕ จำนวน ๑๘๕ คน การแยกออกเป็นแต่ละชั้นภูมิที่ตัวอย่างที่สุ่มออกมาได้จะเป็น
 ตัวแทนที่ดีของข้อมูลทั้งหมดมากกว่าการสุ่มแบบไม่แยกชั้นภูมิ ทั้งนี้ เพราะการสุ่มจากแต่ละชั้นภูมิ
 นั้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า จะมีตัวแทนในตัวอย่างของเราจากทุกชั้นภูมิ ซึ่งสามารถกำหนด
 ตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิไม่เท่ากันจะทำให้ลดความคลาดเคลื่อนลงไปได้อีก นอกจากนี้ยัง
 ทำให้ทราบข้อมูลสถิติของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแต่ละชั้นควย แทนที่จะได้โดย
 ข้อมูลสถิติของนักเรียนนายร้อยทั้งหมดเพียงอย่างเดียวซึ่งการแบ่งเป็นชั้นภูมินี้ทำให้การเก็บข้อมูล
 และการประมวลผลได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น

^๓ ข้อมูลที่ผู้เขียนแยกแจกแบบสอบถามตามชั้นต่าง ๆ

เมื่อได้จำนวนข้อมูลนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าของแต่ละชั้นมาแล้วผู้เขียนได้คัดเลือกจำนวนนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแต่ละชั้นมาเป็นตัวอย่างโดยคัดเลือกเพียงชั้นละ ๓๐ % เท่านั้นรวมทั้งหมดเป็นจำนวน ๔๐๐ คน และได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักเรียนเหล่านั้น โดยมีอาจารย์ รร. นายร้อยพระจุลจอมเกล้าบางท่านที่คุ้นเคยรวมทั้งตัวผู้เขียนเองเป็นผู้ติดต่อและคอยรับแบบสอบถามคืน ซึ่งต้องใช้เวลาสำหรับการนี้ไม่น้อยปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นอย่างดี ได้ตัวอย่างตามที่ต้องการเกือบครบถ้วน คือ ได้รับเพียง ๓๖๐ ชุดเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนได้ถือเอาจำนวน ๓๖๐ คน เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

จากแบบสอบถามที่ได้มาจำนวน ๓๖๐ ฉบับผู้เขียนได้แบ่งแยกภูมิหลังของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าตามอาชีพของบิดามารดา ภูมิหลังเกี่ยวกับชั้นการศึกษาของนักเรียนเพื่อการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจและการเปรียบเทียบ ดังนี้ .-

อาชีพของบิดา	ชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อย					รวม
	ปี ๑	ปี ๒	ปี ๓	ปี ๔	ปี ๕	

รับราชการทหาร

รับราชการพลเรือน

ตำรวจ

เกษตรกร

อาชีพอิสระ

รับจ้าง

อื่น ๆ

รวม

ที่แบ่งแยกตามอาชีพก็เพราะเห็นว่าป็นอาชีพที่มลทินและแตกต่างกันและมีจำนวนมาก
พอสมควร ผู้เขียนอยากทราบวาสภาพแวดล้อมและการถ่ายทอดความคิดของบิดาจะมีอิทธิพล
ต่อบุตรหรือไม่ จึงโดยยกตัวอย่างมาแสดงให้ทราบ

ทัศนคติ

ชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อย

ปี ๑ ปี ๒ ปี ๓ ปี ๔ ปี ๕ รวม

เห็นควย

ไม่เห็นควย

ไม่มีความเห็น

รวม

ที่แบ่งแยกตามชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าก็เพื่อต้องการ
ทราบว่า นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแต่ละชั้นจะมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน
อย่างไร นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่อยู่ชั้นสูงจะมีทัศนคติเผด็จการมากกว่านักเรียน
นายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่อยู่ชั้นต่ำหรือไม่เพียงใด

อาชีพบิดา	ทัศนคติของนักเรียน		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น
ทหาร			
พลเรือน			
เกษตรกร			
อาชีพอิสระ			
รับจ้าง			
กาชาด			
อื่น ๆ			
	รวม		

ที่แบ่งแยกตามอาชีพบิดาก็เพราะผู้เขียนต้องการทราบว่า นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีบิดาเป็นทหารจะมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างจากผู้ที่มีบิดาเป็นข้าราชการ พลเรือน เกษตรกร อาชีพอิสระ เช่น นายควม แพทย์ วิศวกร และสถาปนิก อาชีพรับจ้าง อาชีพกาชาด และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ประมง ฯลฯ เพียงใด

๗. การรวบรวมข้อมูล

ผู้เขียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนนายร้อยทหารบกทุกชั้นในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าด้วยการส่งแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งข้อมูลแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ดังนี้ .-

๑. เกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
๒. เกี่ยวกับความรู้ความสนใจของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีต่อการเมืองและการบริหารงานของรัฐบาล

๓. เกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีต่อระบบ

การปกครองภายใน รร.จปร.

หลังจากแยกข้อความออกเป็นหมวดหมู่เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนจึงได้นำไปให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบดู เมื่อได้รับการตรวจแก้และอนุมัติจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว จึงนำไปทดสอบ (Pretest) กับนักเรียนเตรียมทหาร จำนวน ๖๐ คน (ชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๓๐ คน และ ชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๓๐ คน) เพื่อตรวจสอบขอบเขตและความเชื่อถือได้ของข้อมูลก่อนที่จะนำไปถามกับนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าอีกครั้งหนึ่ง

ลักษณะของคำถามที่จะถามนั้น มีทั้งคำตอบที่ผู้ตอบต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อคำกล่าวที่ว่า "ชาติจะก้าวหน้า ถ้าประชาชนมีระเบียบวินัย" ซึ่งคำตอบก็จะเป็น เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นความเห็น ซึ่งนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าต้องเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง และลักษณะของคำถามที่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้หลายข้อตามความคิดเห็นของผู้ตอบ เช่น คำถามที่ว่า "ทำไมท่านจึงตัดสินใจเข้าศึกษาใน รร.จปร." ซึ่งคำตอบก็จะเป็นดังนี้ เป็นต้น

๑. เพราะก้าวหน้าดีกว่าสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
๒. คิดว่าอาชีพทหารดีกว่าอาชีพอื่น ๆ
๓. เพราะคิดว่าอาชีพทหารสามารถมีอำนาจในวงการอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งวงการเมือง
๔. เพราะจบแล้วไม่ต้องหางานทำ

นอกจากนี้ยังมีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยใช้ถ้อยคำของตนเองตามข้อใจซึ่งจะตอบหรือไม่ตอบก็ได้ (ภูภาคผนวก) เมื่อได้แบบสอบถามคืนจากตัวอย่างบุคคลที่สุ่มไว้แล้วทั้งหมด ก็นำข้อมูลไปกรอกลงในกระดาษ Code-Sheet และนำไปแยกเป็นหมวดหมู่ตามภูมิหลังของนักเรียนนายร้อย โดยแยกข้อมูลออกเป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าแต่ละชั้น เพื่อหาผลรวมของคะแนนที่นักเรียนนายร้อยแสดงความคิดเห็นแล้วจึงคิดข้อมูลที่ได้ออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์

ค. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามนี้คัดเลือกมาจากตัวแทนของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน ๓๖๐ คน โดยคัดเลือกมาจากนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทุกชั้น เพราะฉะนั้น ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นตัวแทนของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทั้งหมด ๓๖๐ คน ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการเสนอผลรวมของจำนวนตัวเลขตามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคำถามโดยคำนวณออกมาเป็นร้อยละ สำหรับข้อมูลในคำถามบางข้อที่มีความสัมพันธ์กัน (Correlation) กับสมมุติฐานที่วางไว้ ผู้เขียนก็ได้จัดแยกข้อมูลนั้นไว้เป็นหมู่เดียวกันด้วย

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานั้นผู้เขียนได้รวบรวมมาจาก

๑. จากคำตอบในแบบสอบถามที่แสดงถึงความรู้ ความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีต่อการเมืองไทย
๒. หนังสือและบทความที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง การพัฒนาทางการเมือง บทบาทของทหารไทย การปกครองของไทย
๓. วารสารรายเดือนและรายปักษ์ของกองทัพบก เช่น ยุทธโฆษ เสนาสาร เสนาศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของทหารไทยที่มีต่อการเมืองและในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องของการเมืองของทหารไทย

๔. คำนิยาม

เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจและสะดวกแก่การศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมควรที่จะได้ทราบถึงคำนิยามของคำบางคำที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังต่อไปนี้ .-

๒.๑ การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองซึ่งในทางรัฐศาสตร์แล้วจะหมายถึงกระบวนการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน^๕ จะทำให้บุคคลมีทัศนคติหรือมีความรู้สึกต่อระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเอาไว้ เป็นกระบวนการที่จะทำให้พลเมืองของประเทศมีความรู้เรื่องของการเมือง การปกครองประเทศ ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด ชอบพอ เกลี้ยกล่อม หรือหนึ่งใจต่อการเมือง^๕

หรือหมายถึง ขบวนการที่เอกชนแต่ละคนมารวมกันโดยมีโครงสร้างทางทัศนคติและแบบแผนของพฤติกรรมที่ยอมรับและเชื่อฟังกลุ่มทางสังคม^๖

หรือหมายถึง วิธีทางที่สังคมใดถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมนั้นจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ขบวนการนี้จะรักษามรดกพื้นฐานทางการเมืองและสถาบันทางการเมืองที่เก่าแก่โบราณเอาไว้ และในทางตรงกันข้าม หน่วยงานที่อบรมทางสังคมในลำดับต่อมาจะถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองให้แตกต่างไปจากอดีต เช่น เด็กจะถูกเลี้ยงให้โตขึ้นมาพร้อมกับให้ความคาดหวังทางการเมืองและทางสังคมแตกต่างไปจากบรรพบุรุษของเขา เป็นต้น ขบวนการเรียนรู้จะเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม^๗

^๕ Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell Jr., Comparative Politics : A Developmental Approach (Boston : Little Brown, 1966), pp. 64 - 72.

^๕ สุจิต บุญบงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย" วรรณไวทยากร รัฐศาสตร์ โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๑๔), หน้า ๑๐.

^๖ Richard E. Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little Brown CO., 1969), p. 4.

^๗ Ibid., p.5.

ดังนั้น การเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการ (process) ซึ่งถ่ายทอด โดยหน่วยงานทางสังคม (Change Agents) อันได้แก่ สถาบันครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันศาสนา รัฐบาลและอื่น ๆ เมื่อสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้สอนทัศนคติ ค่านิยม อุดมการณ์ และความรูต่าง ๆ ทางการเมืองให้กับสมาชิกในสังคม เป็นขั้นตอนไป เริ่มตั้งแต่เด็กซึ่งเป็นชั้นการสอนในระดับครอบครัว และในระดับโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเมื่อโตขึ้นตามลำดับต่อไป อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไปในทิศทางเดียวกัน

๔.๒ วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) หมายถึง

ค่านิยมของคนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือสิ่งที่ใกล้ชิดกับการเมือง หรือหมายถึง วัฒนธรรม ที่แต่ละคนมีอยู่และเกี่ยวข้องกับกระบวนการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองนี้เป็นแบบของ ทัศนคติ ความเชื่อ และความรู้สึกที่เป็นระเบียบและมีความหมายต่อขบวนการทางการเมือง ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในประเทศ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเมืองของประเทศนั้น ๆ ระบบการเมืองจะมีลักษณะเช่นไร และ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลในระบบการเมืองนั้น ๆ จะมีทัศนคติทาง การเมืองอย่างไร และมีวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างไร

Gabriel A. Almond ซึ่งเป็นนักเบ็ดเตล็ดหนึ่งทางวิชารัฐศาสตร์ สาขา พฤติกรรม ได้ให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจไว้ในบทความชื่อ "Comparative Political System" ว่า ระบบการเมืองแต่ละระบบนั้น อันที่จริงแล้วมิได้เป็นผลผลิตของสิ่งที่

Lucian W. Pye. Aspects of Political Development, (Boston and Toronto : Little Brown and Company, 1966), pp. 104 - 105.

สุจิต บุญนงการ, เรื่องเกม, หน้า ๘ - ๑๐.

ลายลักษณ์อักษร เช่น กฎหมาย รัฐธรรมนูญ หรือคำสั่งของผู้ปกครอง แต่เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้น
จากจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความรู้สึกนึกคิดของคนในประเทศนั้น ซึ่งสิ่งที่เป็นผลผลิต
รวมกันนี้เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมือง^{๑๐}

Almond และ Powell ได้แยกแยะคำว่า วัฒนธรรมทางการเมือง
นี้ให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นโดยเสนอว่า วัฒนธรรมทางการเมืองนั้นเป็นความรู้สึกหรือการอบรมที่
คนแต่ละคนได้รับ ซึ่งจะทำให้การกระทำของคนแต่ละคนนั้นมีความหมาย แต่เป็นส่วนของ
ปรากฏการณ์ที่เห็นได้ไม่ชัด (Subjective Realm) ซึ่งประกอบด้วย

๑) Cognitive Orientations (ได้แก่ ความรู้ถึงวัตถุประสงค์ทางการเมือง
และความเชื่อทางการเมือง (ไม่ว่าจะเป็นความรู้ถูกต้องหรือเปล่า)

๒) Affective Orientations (ได้แก่ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อ
วัตถุประสงค์ทางการเมืองทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนรวม ความรู้สึกเป็นคนแปลกหน้า
ความรู้สึกไม่สนใจใยดีต่อระบบหรือองค์การเมืองนั้น ๆ แล้ว

๓) Evaluative Orientations (ได้แก่ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อ
วัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นการเอาค่านิยมเข้าวัดวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือ
เหตุการณ์ทางการเมืองใด ๆ^{๑๑}

^{๑๐}Gabriel A. Almond, "Comparative Political System" in
Heinz Eulau, Samuel J. Eldersveld, and Morris Janowitz, eds.
Political Behavior : A Reader in Theory and Research (Illinois :
The Free Press, 1956), P. 36.

^{๑๑}Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Jr. op.cit.,
p. 50.

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าวิธีที่จะศึกษาระบบการเมืองนั้นจะต้องให้ความสนใจกับบุคคล
แต่ละคนมากขึ้น หากเราสามารถเข้าใจความรู้สึกและความเห็นดังกล่าวที่มนุษย์ใน
ระบบการเมืองใดที่มีต่อระบบการเมืองนั้นแล้ว เราก็จะสามารถเข้าใจการเมืองในประเทศ
นั้นได้ใกล้เคียงกับความจริงที่สุด

ควยเหตุการณ์ที่จะเข้าใจวัฒนธรรมการเมืองของประเทศหนึ่งประเทศใด จึงจำเป็นต้อง
ต้องศึกษาหาความเป็นมาของประเทศรวมทั้งความเป็นมาของบุคคลภายในประเทศ ศึกษาถึง
ค่านิยมของบุคคล ความเชื่อ ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม ทักษะที่แสดงออกและไม่แสดงออก
ความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนมนุษย์และเพื่อนร่วมชาติ ความสำนึกในความเป็นชาติ และปฏิกริยาทั้ง
ทางอารมณ์และปฏิกริยาอื่น ๆ ของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ฯลฯ ซึ่ง
หมายความว่าจุดแห่งความสนใจส่วนหนึ่งจะมาอยู่ที่กระบวนการศึกษาและกระบวนการสร้าง
ค่านิยมและการทัศน์โลก (World View) ของบุคคลตั้งแต่แรกเกิดอันได้แก่ ระดับครอบครัว
รวมทั้งการศึกษาในระดับเพื่อนและในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ตลอดจนไปจนถึงการได้รับความรู้
ทางการเมืองหรือที่เรียกว่า ขบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization)
ในสังคม ดังนั้น วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของขบวนการเรียนรู้ทาง
การเมืองควย

๘.๓ การศึกษา (Education) หมายถึง การสอนและการเรียนรู้ไม่จำกัด
ว่าจะต้องเป็นการสอนและการเรียนเฉพาะในสถาบันที่เราเรียกว่าโรงเรียน วิทยาลัย และ
มหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงการสอนและการเรียนรู้ภายนอกสถาบันเหล่านั้นควย^{๑๒}
การศึกษาย่อมมีความสำคัญต่อระบบการเมืองและการปกครองของทุกประเทศมาก
เพราะการศึกษาก่อให้เกิดความรู้ ความเชื่อ และความคิดที่คองปรองชน ปลุกฝังนิสัยของสมาชิก

^{๑๒} ภูซงค เพงศรี, "การศึกษาคืออะไรและประโยชน์ของการศึกษา" วารสาร
สภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔ (พฤศจิกายน, ๒๕๑๓), (พระนคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๗.

ของสังคมใด เช่น เกี่ยวกับครอบครัว และคำสอนทางพระพุทธศาสนา การศึกษามีความสำคัญต่อพัฒนาการทางการเมือง เพราะจะทำให้ประชาชนสนใจการเมืองและเข้าใจบทบาทของรัฐบาล ในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือแบบคอมมิวนิสต์มักใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของประเทศเสมอ ประเทศใดที่มีประชากรที่มีการศึกษาคือ ย่อมหมายถึงว่าประเทศนั้นมีประชากรที่มีคุณภาพดี และประชาชนในประเทศนั้นมีความสำนึกทางการเมือง รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ในการจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและใช้วิจารณ์งานของชนพิชิตการปกครองในรัฐบาลในประเทศของตนนั้นเป็นรัฐบาลโดยชอบธรรมหรือไม่

จากการวิจัยของนักวิชาการอเมริกันชื่อ Almond และ Verba ได้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของบุคคล เพราะทำให้คนที่ได้รับการศึกษานั้นมีความสำนึกในบทบาทของรัฐบาล ได้รับข่าวสารทางการเมือง และได้รับรู้ทัศนะทางการเมืองซึ่งน่าจะมีประโยชน์ต่อระบบประชาธิปไตย^{๑๓} หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่บุคคลได้รับจะมีอิทธิพลอย่างสำคัญยิ่งต่อทัศนะทางการเมืองของบุคคล^{๑๔} ดังนั้น การศึกษาจึงมีผลต่อการเมือง

๑๔.๔ ค่านิยม (Values) หมายถึงสิ่งของ สถานการณ์และภาวะ หรือหลักการ ซึ่งเป็นที่พึงปรารถนาหรือเป็นที่ยกย่อง เป็นที่แสวงหาของผู้คนส่วนใหญ่ของสังคมหนึ่ง ๆ^{๑๕}

^{๑๓} Gabriel A. Almond and Sidney Verba, in James S. Coleman, (ed.) Education and Political Development (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1965), p. 20.

^{๑๔} Ibid., p. 18.

^{๑๕} ประสาน หลัทธิลา, สังคมวิทยา (พระนคร : คณะวิชามนุษยธรรมศึกษา และสังคมศาสตร์, วิทยาลัยวิชาการศึกษา, ๒๕๐๗), หน้า ๔.

หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ค่านิยมทางสังคมนั้นเป็นแรงบังคับที่จะทำให้คนหรือกลุ่มสังคมตัดสินใจ หรือ ประเมินว่าสิ่งใดบางที่ตนประสงค์หรือเลว เป็นต้น ค่านิยมนี้เป็นนามธรรมที่อยู่เหนือกฎ ข้อบังคับของสังคม เปรียบเสมือนเป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องวัดหรือชี้พฤติกรรมของสังคม ว่ามีสิ่งใดบางที่พึงประสงค์และควรแก่การยกย่องชมเชย มาตรฐานอันเป็นค่านิยมดังกล่าว ต้องเป็นที่ยอมรับของคนส่วนมากในสังคมจริง ๆ เป็นสำคัญ

๔.๔ การพัฒนาทางการเมือง (Political Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทางที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และการเปลี่ยนแปลงในทิศทาง ความรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย^{๑๖} นอกจากนี้การพัฒนาทางการเมืองยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ อันจำเป็นในการให้ประชาชน สามารถเข้ามามีส่วนรวมในการปกครองและมีระเบียบภายในวงกรอบของเสรีภาพ^{๑๗}

๔.๕ การเมือง (Political) หมายถึง การต่อสู้เพื่ออำนาจ และการต่อสู้กันอาจเป็นไปได้ทั้งวิธีการทุจริตและสุจริต^{๑๘}

๔.๖ กระบวนการเมือง (Political Process) หมายถึง วิธีการได้มา ซึ่งอำนาจ ใช้อำนาจ สืบต่ออำนาจที่ปรากฏมีขึ้นทั้งในทางนิตินัย และพฤตินัย^{๑๙}

^{๑๖} พันเอก โกวาท นิรันดร, ทหารกับการเมืองระบอบประชาธิปไตย (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๔), หน้า ๓๖.

^{๑๗} Lucian W. Pye, op.cit., pp. 33 - 35.

^{๑๘} David Easton, The Political System (New York : Knopf, 1959), p. 125.

^{๑๙} เจษฎา อรุณพัฒพงศ์, ผลสะท้อนของการปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่มีต่อกระบวนการเมืองในช่วงระยะเวลา พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๕ (วิทยานิพนธ์, แผนกวิชา ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๖.

๘.๓ อำนาจทางการเมือง (Political Power) หมายถึง การกระทำของประชาชนที่จะให้โดยผลตามความปรารถนาของตน ซึ่งได้แก่การที่ประชาชนสามารถควบคุมรัฐบาลให้ปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายและความต้องการของประชาชน การควบคุมประชาชนอาจจะกระทำได้โดยการเลือกตั้ง การแสดงมติมหาชนบังคับให้รัฐบาลทำตามความปรารถนาของตน หรือโดยการใช้อิทธิพลเข้าไปมีส่วนบังคับกับกลไกและกรรมวิธีในการวางนโยบายหรือการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของรัฐบาล ดังนั้นอำนาจทางการเมืองจึงเป็นอำนาจที่ประชาชนจะบังคับผลให้เกิดลักษณะวิธีการ และวัตถุประสงค์ของการปกครองประเทศให้เป็นไปตามความปรารถนาของตน^{๒๐}

๘.๔ อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ระบบความคิดที่ทำให้คนเราเชื่อว่าสามารถทำอะไรบางอย่างหนึ่งเป็นสิ่งดีเลิศ และชักจูงให้คนเราพยายามปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสร้างสภาวะการณ์ใหม่เกิดขึ้น หรือคვენปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจจะมีผลเป็นการทำลายสภาวะการณ์ซึ่งตนถือว่าดีเลิศ นั้น อุดมการณ์ตามความหมายนี้อาจจะเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง หรืออุดมการณ์ทางศาสนา หรืออุดมการณ์ทางเศรษฐกิจก็ได้ แต่ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสำคัญ เพราะเป็นอุดมการณ์ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติและจุดมุ่งหมายทางการเมือง^{๒๑}

หรือ หมายถึง วิชคติหรือระบบความเชื่อต่อของชนชั้น หรือกลุ่มชนในสังคม และมีความต้องการที่จะบรรลุถึงสภาวะอันอุดม^{๒๒}

^{๒๐} จรูญ สุภาพ, สารานุกรมรัฐศาสตร์ แผนกวิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๕๘.

^{๒๑} Harold Sprout and Margaret Sprout, Foundations of International Politics (New Delhi, 1962), p. -522.

^{๒๒} เจษฎา อรุณพัฒน์พงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๘.

หรือ หมายถึง แบบแผนความเชื่อในความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ถือ
เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต^{๒๓}

๔.๕ ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ
คนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอันหนึ่ง ในทำนองที่ว่าดีหรือไม่ สนิทหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่^{๒๔}
ดังนั้น ทัศนคติเป็นสิ่งที่มาก่อนพฤติกรรม และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมด้วย^{๒๕}

๔.๑๐ ความเชื่อ (Belief) หมายถึง สิ่งที่บุคคลคิดว่า การกระทำบางอย่าง
หรือปรากฏการณ์บางอย่าง หรือสิ่งของบางอย่าง หรือคุณสมบัติของสิ่งของหรือของบุคคล
บางอย่าง มีอยู่จริงหรือเกิดขึ้นจริง ๆ กล่าวโดยสรุปก็คือ การที่บุคคลหนึ่งคิดถึงอะไรก็ได้
ในแง่ของข้อเท็จจริง คือเขาคิดว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นเช่นนั้น ซึ่งความคิดของเขานั้นอาจ
ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็ได้^{๒๖}

^{๒๓}ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "ประชาธิปไตยสำหรับคนไทย" การเมืองสำหรับ
ประชาชน วารสารรายสองเดือน เล่มที่ ๕-๑๐ แผนกวิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักคิดศาสตร์แห่งประเทศไทย,
๒๕๑๘), หน้า ๑๐.

^{๒๔}ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๒๐.

^{๒๕}Martin Fishbion, ed. Attitude Theory and Measurement
(New York : John Wiley, 1967), p. 257.

^{๒๖}ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๔ - ๕.

๘.๑๑ อิทธิพล (Influence) หมายถึง เครื่องโน้มน้าวชักจูง โดยมีใช่เป็นการใช้กำลังบังคับ^{๒๗}

๘.๑๒ บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง สิ่งที่มีออกมาบุคคลคนหนึ่งจะทำอะไร ถ้าเขาอยู่ในสถานการณ์หนึ่ง^{๒๘} ซึ่งหมายความว่า สถานการณ์บางอย่างเดียวกันแล้ว คน ๒ คน มีพฤติกรรมต่างกัน ก็จะอธิบายได้ว่า คงเป็นเพราะเขามีบุคลิกภาพที่ต่างกัน และคน ๆ หนึ่งเดียวกัน ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ต่างกัน ก็ควรจะมีความประพฤติที่ต่างกันออกไป

หรือหมายถึง ระบบต่าง ๆ ทางกายและใจ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นเครื่องกำหนดอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวของเขา จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัวเขาอย่างไร^{๒๙}

๘.๑๓ บุคลิกภาพเผด็จการ (Authoritarian Personality) หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่จะอ่อนน้อมหรือรับฟัง โดยไม่ได้แยงตอบบุคคลที่มีอำนาจมากกว่า อายุมากกว่า ความรู้มากกว่า เช่น ผู้ใหญ่ บิดามารดา ครู อาจารย์ พระ นาย เป็นต้น คือ แม้ไม่เห็นด้วยกับบุคคลเหล่านั้นก็จะเฉยเสีย รับฟังเฉย ๆ ถ้าไม่พอใจก็พยายามข่มความรู้สึก

^{๒๗} ประเสริฐ โยธพิทักษ์, การควบคุมรัฐบาลโดยวิธีตั้งกระทู้ถามในรัฐสภาไทย (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๘.

^{๒๘} Raymond Cattell, The Scientific Analysis of Personality (Chicago : Aldine, 1965), p. 25.

^{๒๙} Gordon Allport, Personality : A Psychological Interpretation (New York : Henry Holt, 1937), p. 38.

เขาไว้ ในขณะที่เดียวกันก็จะไม่ต้องการให้หม่อมอำนาจน้อยกว่า อายุต่ำกว่า ความรู้หรืออาวุโส
น้อยกว่า เช่น ญาติพี่น้อง ๆ ลูก ๆ ลูกศิษย์ คนในบังคับบัญชา มาแสดงความซัดแยงหรือ
ขุ่นเคือง ในการติดต่อกับพวกหม่อมอำนาจหรืออาวุโสกว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพเผด็จการจะพินอบ
พิเทา หรือมีความอ่อนน้อม ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้คนหม่อมอำนาจน้อยกว่าหรืออาวุโสน้อยกว่า
มีความอ่อนน้อมต่อตน^{๓๐}

๘.๑๘ กลุ่มทหาร (Military Group) หมายถึง ทหารประจำการหรือกองทัพ
โดยเฉพาะกองทัพบก (Royal Thai Army)^{๓๑}

๘.๑๙ รัฐบาลทหาร (Military Government) หมายถึง บุคคลคณะหนึ่งซึ่ง
เป็นผู้ควบคุมกำลังทหารของประเทศ สามารถตั้งตนเองเป็นรัฐบาลปกครองประเทศได้ และ
รัฐบาลตั้งชนด้วยวิธีการนี้ จะคงเป็นรัฐบาลต่อไปกรวยโคตยังมีกำลังทหารสนับสนุนอยู่^{๓๒}

๘.๑๖ วินัยทหาร (Discipline) คือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียม
ของทหาร วินัยทหารเป็นหลักสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่
เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนจะถือว่าบุกรุกกฎเกณฑ์^{๓๓}

^{๓๐} นรงค์ สิ้นสวัสดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๘.

^{๓๑} ปริญญา อุกมทรัพย์, วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย
(วิทยานิพนธ์ ชั้นปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๕.

^{๓๒} ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, สยามรัฐรายวัน (ฉบับประจำวันที่ ๒๔ ธันวาคม
๒๕๑๓), หน้า ๕.

^{๓๓} พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ๒๔๗๖ หมวด ๒ ว่าด้วยวินัย มาตรา ๘
และ ๕

๔.๑๓ การปฏิวัติ (Revolution) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องสำคัญ ๆ อย่างรวดเร็ว และอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ^{๓๔}

๔.๑๔ การเปลี่ยนแปลง (Change) หมายถึง ก้าวกาง ๆ ที่ใช้กันทั่วไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งใด ๆ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงทั่วไป ไม่เจาะจงว่าเป็นแบบใด วิธีใด^{๓๕}

๔.๑๕ การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) หมายถึง ระบอบการปกครองที่พระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ ซึ่งจะสืบสันตติวงศ์ติดต่อกันไปไม่ขาดตอนตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ตามปกติพระมหากษัตริย์จะเป็นทั้งประมุขของประเทศ และเป็นสัญลักษณ์ของความต่อเนื่องกัน^{๓๖}

๔.๒๐ ประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนทั้งหลายเป็นผู้นำ และเป็นผู้ควบคุมรัฐบาล ไม่ใช่รัฐบาลเป็นผู้นำและเป็นผู้ควบคุมประชาชน^{๓๗}

หรือหมายถึง ระบบการเมืองที่ผู้ใช้อำนาจเป็นผู้แทนของประชาชน
(representation government)^{๓๘}

^{๓๔} อมร รัชศาสตร์, "กระบวนการพัฒนา" ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๘), หน้า ๕.

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

^{๓๖} จรูญ สุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า ๕๘.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐ - ๒๑.

^{๓๘} ปริญญา อุดมทรัพย์, เรื่องเดิม, หน้า ๑.

๘.๒๑ ความสำนึกทางการเมือง (Political conciousness) หมายถึง ความเข้าใจว่า การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การปฏิวัติ การออกกฎหมายวิกรอนอำนาจของฝ่ายศาล การควบคุมสื่อมวลชน คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ไม่ให้เสนอข่าวได้โดยเสรี ฯลฯ มีผลกระทบต่อเพื่อนมนุษย์โดยทั่ว ๆ ไป ในแง่ใดแง่หนึ่ง หรือหลายแง่ เช่น ทำให้ขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (ในกรณีของการควบคุมสื่อมวลชน) ทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ (กรณีวิกรอนสิทธิทางฝ่ายศาล) ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะปกครอง (ในกรณีของการเลือกตั้งและการปฏิวัติ) และเมื่อรู้เช่นนั้นแล้วก็ไม่ไถ่ถึงนอนใจ แต่คิดและหาทางทำให้การเปลี่ยนแปลงอันไม่เป็นที่ต้องการนั้นหมดความหมายไป หากเป็นการเปลี่ยนแปลงอันเป็นอันตรายก็กลั่นแกล้งและส่งเสริม^{๕๙}

๘.๒๒ การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) หมายถึง บุคคลที่สนใจการเมือง มีความเข้าใจการเมือง เชื่อว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง มีความศรัทธาในกระบวนการทางการเมือง และตัวนักการเมืองและกิจการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ของตน เป็นคนที่มีความสามารถในการเข้าสังคม และเป็นคนที่มีหวังในชีวิต^{๖๐}

ความสนใจทางการเมืองอาจจะถูกไต่จาก การติดตามข่าวคราวทางการเมือง เช่น โดยทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นทางการเมือง การไปฟังเขาหาเสียง

^{๕๙} วิชา สุจริตรนารักษ์, "ความสำนึกทางการเมือง" การเมืองสำหรับประชาชน วารสารรายสองเดือน เล่มที่ ๖ ธันวาคม แผนกวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

^{๖๐} พรงค์ สิ้นสวัสดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑๗.

เลือกตั้ง เป็นคน ผู้ที่สนใจการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือ ไปช่วยผู้สมัครที่ตนชอบหาเสียง หรืออาจจะไปสมัครรับเลือกตั้งเสียเอง

๔.๒๓ ขบวนการอบรมเรียนรู้จากสังคม (Socialization Process)

หรือ ขบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่สังคมถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ ใตแก่บุคคลในสังคม การอบรมหรือเรียนรู้จากสังคมจะทำให้บุคคลมีลักษณะนิสัยแตกต่างกัน ไป คนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่นคนไทยเหมือนกัน ก็อาจจะมีลักษณะนิสัยที่ต่างกันไปได้บ้าง เพราะเขาอาจจะผ่าน การอบรมเรียนรู้ มาไม่เหมือนกัน^{๔๑} ขบวนการอบรมเรียนรู้จากสังคม นี้จะต้องมีสถาบันต่าง ๆ ที่ เป็นหน่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป็นขั้นตอน ซึ่งจะสอน วัฒนธรรมทางการเมืองต่าง ๆ ให้กับสมาชิกของสังคม และทำให้สมาชิกในสังคมนั้นเกิด การเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) ต่อไป

๔.๒๔ หลักการตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) หมายถึง

หลักการที่ตัดสินโดยเสียงข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในหมู่ผู้ออกเสียงเลือกตั้งหรือในหมู่สมาชิก สภานิติบัญญัติ ย่อมจะมีผลผูกพันต่อทุกคน และฝ่ายข้างมากย่อมจะใช้อำนาจบังคับใด ๆ ฝ่าย ข้างน้อยไม่ยอมปฏิบัติตาม หรือในทางประชาธิปไตยถือว่าเมื่อเป็นเจตนารมณ์ของคนจำนวนมากกว่าก็จะได้ปฏิบัติตาม^{๔๒}

๔.๒๕ สิทธิของคนกลุ่มน้อย (Minority Rights) หมายถึง สิทธิที่คน

กลุ่มน้อยจะดำเนินชีวิตของตนเอง ตามความเชื่อของตน ตามคุณค่าที่ตนยึดถือ ตามภาษา ของตน รวมทั้งตามวิถีทางเศรษฐกิจที่ตนเลือก สิทธินี้เป็นสิทธิที่จะมีได้ในสังคมที่ใช้ระบอบ การปกครองที่ต่อเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์^{๔๓}

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕ .

^{๔๒} จรูญ สุภาพ, เรื่องเดิม, หน้า ๓๗.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘.

๘.๒๖ ระบบอาวุโส (Seniority System) หมายถึงระบบการปกครองนักเรียนนายร้อยที่ใช้ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยการยอมรับให้นักเรียนนายร้อยชั้นปีที่หนึ่ง ให้ตระหนักถึงสิทธิของตนเองว่า ตนเป็นผู้มีอาวุโสต่ำสุด และนักเรียนนายร้อยที่มีชั้นปีการศึกษาสูงขึ้นไม่มีอาวุโสตามชั้นปีการศึกษา เช่น นักเรียนชั้นปีที่ ๑ จะต้องเชื่อฟังคำแนะนำจากเลขาธิการในทางที่ชอบของนักเรียนนายร้อยชั้นสูงกว่า ด้วยความยำเกรงและนับถือ

๘.๒๗ ชนชั้นนำ (Elite) หมายถึงชนชั้นปกครองหรือชนชั้นนำ ซึ่งได้แก่ข้าราชการประจำชั้นผู้ใหญ่ ทั้งฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารที่มีอำนาจในทางการเมือง และการบริหารประเทศ โดยเฉพาะในประเทศเผด็จการหรือประเทศคอยพัฒนา ตัวอย่างในประเทศเผด็จการนั้น เช่น โซเวียตหรือ จีนคอมมิวนิสต์ มีความเชื่อในสิทธิการเมืองว่า การปกครองและการบริหารประเทศนั้น เป็นความรับผิดชอบของพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้น ดังนั้นชนชั้นนำจึงได้แก่หัวหน้าของพรรคคอมมิวนิสต์ เช่น เลขาธิการ คณะกรรมการกลาง ของพรรค เป็นต้น ส่วนในประเทศคอยพัฒนา นั้น มีประชาชนที่ยังไม่มีความรู้ ความสามารถในการปกครองตนเอง ดังนั้น ผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศหรือชนชั้นนำ จึงได้แก่ผู้ที่สามารถเข้าครอบครองอำนาจทางการเมืองได้ เช่น กลุ่มปัญญาชน หรือกลุ่มผู้มีอาวุโสในมือ เช่น คณะทหาร เป็นต้น

๘.๒๘ ระบบราชการ (Bureaucracy) หมายถึง หน่วยงานทั้งหลาย ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินงาน และบริหารงานโดยตรง ตัวอย่างราชการไทย มีขอบเขต

๘๘ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ฉบับครบรอบ ๕๐ ปีวิบูลย์ (พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๐๐), หน้า ๓๒๕ - ๓๕๑.

๘๘ จรรยา สุภาพ, เรื่องเกม, หน้า ๓๕.

กว้างขวางมาก เพราะว่ารัฐบาลปฏิบัติหน้าที่หลายอย่าง เช่น กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ
โรงเรียน การรถไฟ โรงงานยาสูบ เป็นต้น^{๒๖}

๘.๒๘ เสรีภาพในการพูดและแสดงความคิดเห็น (Freedom of Speech and
Opinion) หมายถึง สิทธิของเอกชนหรือกลุ่มบุคคลที่จะแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองพูด
หรือโดยทางการตีพิมพ์ความคิดเห็นนั้น ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร โดยไม่ต้องถูกควบคุมจากรัฐ
ไม่ว่าจะโดยวิธีการที่รัฐให้อนุมัติหรือการเซ็นเซอร์ ทั้งนี้ขอจำกัดอยู่ว่า เสรีภาพดังกล่าว
จะต้องไม่ใช่ไปในการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น หรือทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย
รบกวนภายในรัฐ^{๒๗}

๘.๓๐ ความสัมพันธ์ (Correlation) หมายถึง คำที่ใช้ในวิชาสถิติซึ่งแปลว่า
"สหสัมพันธ์" ซึ่งเป็นวิธีการวัดความสัมพันธ์ หรือขนาดของสัมพันธ์ระหว่างข้อสังเกต
(observation) ตั้งแต่ ๒ ประการ หรือมากกว่าขึ้นไป^{๒๘}

๘.๓๑ การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling)
หมายถึง การเลือกตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยโดยการจัดแบ่งประชากร (Universe or
population) ออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะเฉพาะบางประการที่ต่างกัน และตามที่อยู่
ในความสนใจของผู้วิจัยแล้ว จึงเลือกจำนวนตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มให้ได้จำนวนเป็นอัตราส่วน
เหมือนกัน อัตราส่วนของประชากรในกลุ่มต่าง ๆ นั้น สำหรับการเลือกตัวอย่างจากแต่ละ
กลุ่มมักคงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (random sampling) ตัวอย่าง เช่น ถ้าจะศึกษาารายรับ

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐ .

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘ .

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๗.

และรายจ่ายของข้าราชการ ก่อจแบ่งข้าราชการออกตามกลุ่มรายได้ (income brackets) ต่าง ๆ แล้วจึงเลือกตัวอย่างจากกลุ่มต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วนกับจำนวนประชากรของแต่ละกลุ่ม หรือการวิจัยถึงผลการศึกษา ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ก่อจแบ่งนักศึกษาออกตาม คณะต่างๆ แล้วเลือกตัวอย่างให้ได้สัดส่วนกับจำนวนนักศึกษาในคณะต่าง ๆ เป็นต้น การสุ่มแบบนี้จะสามารถลดขนาดตัวอย่างของประชากรลงได้มาก และประหยัดกว่า ทำให้ทราบลักษณะของตัวอย่างต่าง ๆ ได้เช่น จึงเป็นการสะดวกในการศึกษา^{๔๘}

๔.๓๒ นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (Military Cadets) หมายถึง นักเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (โรงเรียนนายร้อย จปร.) โดยมีระยะเวลาในการศึกษาครบตามหลักสูตร ๓ ปี และ ๕ ปี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนจะใช้คำว่า นักเรียนนายร้อย จปร.

๔.๓๓ โรงเรียนนายร้อยทหารบก มีหน้าที่ฝึกอบรมนักเรียน ซึ่งจะออกไปรับราชการ เป็นนายทหารสัญญาบัตรในเหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า และข้าราชการตำรวจสัญญาบัตร โดยมีระยะเวลาในการศึกษา ๓ ปี และแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น การรับสมัครบุคคลเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก กระทำโดยกรมยุทธศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือก ซึ่งในปีหนึ่ง ๆ จะรับสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบกจำนวนเท่าใดนั้น ผู้บัญชาการทหารบกจะเป็นผู้กำหนดเอง เมื่อนักเรียนนายร้อยทหารบกเรียนจบหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยทหารบกแล้ว ผู้ศึกษาทางวิชาทหารทางรา การจะได้บรรจุเข้ารับตำแหน่งนายทหารสัญญาบัตรประจำการ ส่วนผู้ที่ศึกษาวิชาการทางตำรวจ ทางกระทรวงมหาดไทยจะได้ขอโอนไปรับราชการในตำแหน่งข้าราชการตำรวจสัญญาบัตร^{๔๙}

^{๔๘} ธีรนุช สุนทรสิมะ, หลักและวิธีทำวิทยานิพนธ์ รายงานประจำภาคและเอกสารวิจัย (พระนคร : โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๔๖.

^{๔๙} โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๔ - ๑๓๕.

๔.๓๔ โรงเรียนเทษนิคทหารบก มีหน้าที่ฝึกอบรมนักเรียนซึ่งจะเป็นนายทหารสัญญาบัตรเหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง ทหารสื่อสาร ทหารอากาศ ทหารช่างแสง และช่างอากาศ เมื่อกองทัพบกได้เปลี่ยนแปลงการจัดกองทัพบกใหม่ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นต้นมา ทำให้ทั้งโรงเรียนนายร้อยทหารบกและโรงเรียนเทษนิคทหารบก เป็นหน่วยขึ้นตรงกรมยุทธศึกษาทหารบก โรงเรียนเทษนิคทหารบก ได้เริ่มรับสมัครนักเรียนเป็นรุ่นแรกเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๗๗ มีนักเรียนรุ่นแรกเพียง ๓๐ นาย โดยรับจากผู้ที่สอบไล่ชั้นปีที่ ๔ ได้แล้ว ๒๖ นาย โดยการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนเทษนิคทหารบก และอีก ๔ นาย รับสมัครจากนักเรียนนายร้อยซึ่งสอบไล่ได้ชั้นปีที่ ๒ ของโรงเรียนนายร้อยทหารบก โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก

ระยะเวลาในการศึกษาในโรงเรียนเทษนิคทหารบก มี ๕ ปี แบ่งเป็น ๒ ระยะเวลาแรกตั้งแต่ชั้นปีที่ ๑ - ๓ นักเรียนทุกคนเรียนและฝึกอย่างเดียวกัน ระยะเวลาที่ ๒ เมื่อชั้นปีที่ ๔ - ๕ ให้เรียนแยกเป็นเหล่า ๆ ตามใจสมัคร ผู้สอบไล่ชั้นปีที่ ๓ ได้คะแนนสูงมีสิทธิเลือกเหล่าก่อน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเทษนิคทหารบกจะได้รับปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนเทษนิคทหารบกได้ยกเลิกไปในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังรัฐประหาร โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งระยะนั้นเป็นผู้บัญชาการทหารบก ได้จัดปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ให้เป็นหลักสูตรเดียวกันทั้งหมด คือให้มีหลักสูตรในการศึกษา ๕ ปี ดังนั้น โรงเรียนเทษนิคทหารบกจึงได้ยกเลิกไปตั้งแต่นั้น ส่วนนักเรียนเทษนิคที่ยังค้างอยู่ก็งดศึกษาอยู่ต่อไปจนหมดในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ รวมมีนักเรียนเทษนิคทั้งหมด ๑๓ รุ่นด้วยกัน

๔.๓๕ โรงเรียนเตรียมทหารบก เป็นหน่วยขึ้นตรงกรมยุทธศึกษาทหารบก มีหน้าที่ฝึกและอบรมนักเรียนเตรียม ให้มีพื้นฐานความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาทหาร ปกป้องวินัยอบรมให้รู้จักชีวิตทหารไว้ก่อนที่จะเข้าโรงเรียนนายร้อยทหารบกและโรงเรียนเทษนิค

ทหารบกต่อไป โรงเรียนเตรียมทหารบก ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ สาเหตุเนื่องจาก
ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาของชาติ โดยให้ยกเลิกการ
ศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๗ และ ๘ เสีย โดยให้สถาบันชั้นอนุบาลศึกษาแต่ละแห่งจัดตั้งโรงเรียน
เตรียมอุดมของกันขึ้น กองทัพบกจึงได้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมทหารบกขึ้นเป็นปีแรก ในปี
พ.ศ. ๒๔๔๑ โดยมีหลักสูตร ในการศึกษา ๒ ปี คือ เตรียม ๑ รับสมัครจากผู้ที่สำเร็จชั้น
มัธยมปีที่ ๖ ของกระทรวงศึกษาธิการ เตรียม ๒ รับสมัครจากผู้ที่สำเร็จชั้นเตรียม ๑
จากโรงเรียนภายนอกมาแล้ว โดยให้สถานที่ร่วมกับโรงเรียนนายร้อยทหารบก

โรงเรียนเตรียมทหารบก ได้ยกเลิกไปเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
(พ.ศ. ๒๔๘๕) ซึ่งมีผลทำให้ไม่มีนายทหารสำเร็จออกจากโรงเรียนนายร้อยถึง ๘ ปี
ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ทางราชการจึงได้จัดตั้งขึ้นใหม่ และได้เปลี่ยนสภาพจาก โรงเรียน
เตรียมทหารบก เป็น "กองนักเรียนเตรียมนายร้อย" ต่อมากองนักเรียนเตรียมนายร้อยมี
ปริมาณนักเรียนเพิ่มขึ้นอีก จึงได้ยกฐานะเป็น "โรงเรียนเตรียมนายร้อย" แห่งโรงเรียน
นายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และได้ดำเนินการมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๐๐
จึงได้ยกเลิกไป ทั้งนี้ เพราะกระทรวงกลาโหม ได้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมทหาร ขึ้นในปี
พ.ศ. ๒๕๐๑^{๕๒}

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน หน้า ๒๒๐ - ๒๒๕ และ หน้า ๒๗๕.